

REHABILITACIJA NA MEĐUNARODNOM PLANU 1967/68.

Ubrzani razvoj rehabilitacije invalida na međunarodnom polju počinje od prve Generalne skupštine Ujedinjenih naroda, 14. XII 1946. godine, poznatom rezolucijom o programu socijalne zaštite. Daljnja stimulacija potječe od rezolucija Ekonomsko-socijalnog savjeta od 1950. i 1965. godine, a značajan korak je i Deklaracija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta od 1959. godine. Specijalizirane agencije UN: Svjetska zdravstvena organizacija, UNESCO i Međunarodna organizacija rada donijele su svoje preporuke u čuvenoj rezoluciji UN od 1950. godine, od kojih je najpoznatija Rezolucija broj 99 ove posljednje (MOR), koja i do danas predstavlja temelje nacionalnih programa i legislacije za profesionalno osposobljavanje i zapošljavanje invalida.

Na temelju spomenutih međunarodnih dokumenata razvija se u našoj deceniji mnogostrana aktivnost na međunarodnom polju: izmjena literature i stručnjaka, tehnička pomoć, stručni sastanci (konferencije, simpoziji, seminari, kongresi i sl.) koji su u 1967. godini dostigli svoj vrhunac po broju i značenju. Država i moderno društvo prihvatili su rehabilitaciju kao dio svoje zdravstvene, prosvjetne, privredne i socijalne službe. Naučnoistraživački rad brzo se širi. Tehnika se sve efikasnije koristi u korist invalida. Sve veći rezultati očituju se u raznim dijelovima svijeta, ovisno o mogućnostima svake zemlje da uloži u rehabilitaciju i omogući kasnije zapošljavanje osposobljenih.

Sadašnji visoki stupanj rehabilitacije u privredno najrazvijenijim zemljama uvjetuje bržu međunarodnu razmjenu i na tom polju. Kao i ekonomika, ili nauka, rehabilitacija se ne može zatvoriti ni u kakve okvire. Invalidi i stručni radnici uporno traže kooperaciju i suradnju, preko nacionalnih i drugih granica. Progres pripada svima. Što je dostignuto na jednoj strani, humanost nalaže da se prenese i na drugu. Rehabilitacija, kako kaže Kessler, mnogostruko nas povezuje. Primjenom iskustva drugih na prilike svake zemlje uštedeju se naponi i sredstva, a širi duh bratstva među svima koji rade na tom polju, a još više među invalidima. Cilj je ovog članka da ukaže na glavne manifestacije međunarodnog značenja u rehabilitaciji u toku 1967. i ono što nam predstoji u 1968. godini, kako bi se potaklo defektologe i druge stručnjake da posjećuju te stručne skupove i koriste njihove materijale i preporuke.

Godina 1967. obilovala je nizom manifestacija opće rehabilitacije svih kategorija invalida. Najprije je u Londonu od 17. do 21. IV održana Međunarodna konferencija o zakonodavstvu u korist veterana i žrtava rata. Ona je dala smjernice za pravnu zaštitu građana pogođenih ratovima. Od 10. do 15. VI održan je u Erfurtu Treći međunarodni kongres Društva za rehabilitaciju DR Njemačke, u suradnji s Internacionalnim udruženjem za rehabilitaciju in-

valida (najvećom organizacijom te vrste u svijetu, čija je publikacija s Dese-tog svjetskog kongresa u Wiesbadenu 1966. godine publicirana potkraj 1967. s naslovom glavne teme: »Rehabilitacija u industrijskom društvu — Problemi i rješenja«) iz New Yorka. Međunarodna organizacija rada organizirala je u travnju i svibnju, u suradnji s vladom Danske, Međunarodni regionalni studij-ski kurs o profesionalnoj rehabilitaciji invalida, s pretežnim učešćem struč-njaka iz ekonomski manje razvijenih zemalja. UNESCO je formirao sličan kurs iz specijalne edukacije u Kopenhagenu od 22. VIII do 29. IX na kome su de-monstrirane neke nove metode. U Pragu je nacionalni kongres iz medicinske rehabilitacije bio proširen na opsežno međunarodno sudjelovanje od 10. do 12. X. Od poznatijih djela izišla je i naučna studija s Međunarodnog seminara o zaštitnom zapošljavanju (Stokholm 1964. godine) u obradi Columbia Univer-ziteta (dr Glaser).

Od važnijih događaja u općoj rehabilitaciji promjena je u Odsjeku za re-habilitaciju Ujedinjenih naroda u New Yorku, gdje je istekao mandat dru A. Huleku iz Varšave, a na njegovo je mjesto došao poznati finski stručnjak dr M. Kesonen. Na mjesto generalnog sekretara spomenute najveće invalidske organizacije u New Yorku došao je Norman Acton, koji je dugo godina us-pješno rukovodio u Svjetskoj federaciji veterana; njegov prethodnik Vilson postao je generalni sekretar nove Međunarodne lige za rehabilitaciju leproznih, čija se aktivnost brzo širi.

Na polju mentalne retardacije dominirao je Prvi međunarodni kongres za naučno istraživanje mentalne deficijentnosti u Montpellieru (Francuska), od 12. do 20. IX (o kome smo opširno pisali u broju 3 časopisa »Defektologija). U Kopenhagenu je od 3. do 7. IV održana radna konferencija o arhitekton-skom planiranju institucija za mentalno retardirane, pod predsjedništvom po-znatog dra G. Dybwada. U Strasbourgu (Francuska) su se u svibnju po prvi put sastali sekretari nacionalnih društava za pomoć mentalno retardiranim iz Evrope, na kome je bio predstavljen i naš Savez društava za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u SFRJ. Ovih je dana objavljena publikacija koja iznosi zanimljiva iskustva i različite forme djelatnosti dobrovoljnih orga-nizacija roditelja, prijatelja i stručnjaka na tom plemenitom poslu.

U Montevideu (Urugvaj) je održan Prvi međunarodni seminar o mentalnoj retardaciji, na kome su sudjelovale gotovo sve zemlje Latinske Amerike, gdje je ta problematika tek u razvoju. U Stokholmu je Međunarodna liga društava za pomoć mentalno hendikepiranim osobama (sjedište u Bruxellesu), s nacio-nalnim društvima Švedske, organizirala Međunarodni simpozij o legislativnim aspektima mentalne retardacije, o čemu su također publicirani referati (iz naše zemlje referat dra Mašovića: »Pravo mentalno retardiranih na profesionalno osposobljavanje i zapošljavanje«). U Londonu je i 1967. otvorena međunarodna izložba dječjih crteža, na kojoj su sudjelovale specijalne škole i zavodi za re-tardiranu djecu iz preko 30 zemalja, među kojima i iz naše, tako da su neke naše škole i djeca dobile posebna priznanja i nagrade: Najbolje slike i crteži upućeni su u Australiju gdje je pod pokroviteljstvom »Robin Hood Committee« organizirana svjetska izložba. U rujnu je zasjedala Komisija eksperata Svjet-ske zdravstvene organizacije u Ženevi koja je, nakon više od decenija, raz-matrala problematiku terminologije i definicija mentalne retardacije i izvršila

korekture na bazi novih naučnih dostignuća. Završna manifestacija, na kojoj se usput tretirala i mentalna retardacija, bila je Kongres Svjetske federacije za mentalno zdravlje u Limi, Peru, Južna Amerika, s glavnom temom: »Mentalno zdravlje u stanovništvu koje naglo raste«.

Na polju rehabilitacije slušno oštećenih osoba glavni je događaj bio Peti svjetski kongres gluhih u Varšavi, od 10. do 18. VIII, na kome je bilo preko stotinu učesnika i iz naše zemlje, među kojima i nekoliko stručnih referenata. U okviru kongresa održan je sastanak stručnih komisija, a napose Generalna skupština Svjetske federacije gluhih (sjedište u Rimu) kojom je prilikom po četvrti put (neprekidno od Drugog svjetskog kongresa gluhih u Zagrebu 1955) bio biran za predsjednika Federacije Dragoljub Vukotić, Predsjednik Saveza gluhih Jugoslavije. Među značajnim djelima o toj problematici u 1967. ističe se životno izdanje Irvinga S. Fushilda, bivšeg potpredsjednika Gallaudet Collega iz Washingtona: »Priručnik o edukaciji gluhih sa postškolskim implikacijama«. Iz područja logopedije organiziran je XIV međunarodni kongres logopeda i fonijatara, u kolovozu u Parizu.

Na području rehabilitacije tjelesnih invalida u 1967. bilo je nekoliko značajnih sastanaka o pojedinim grupama, ali ne o kompleksnoj problematici. Od 16. do 22. IX održan je u Londonu Deveti međunarodni kongres o leproznima, nakon što je po prvi put u Rezoluciji X svjetskog kongresa u Wiesbadenu 1966. godine posebno poglavlje posvećeno tom pitanju, s obzirom na veliki broj slučajeva u Južnoj Aziji, i nekim novim mogućnostima za njihovu rehabilitaciju. Od 14. do 18. VIII organiziran je u Pragu Drugi međunarodni simpozij o cerebralnoj paralizi, na kome su bili i predstavnici naših institucija. Nakon toga, 1. IX, nekoliko vodećih eksperata Međunarodne lige za cerebralnu paralizu sudjelovali su kao predavači na seminaru održanom u Beogradu uz suradnju Centra za cerebralnu paralizu iz Beograda. Od 3. do 10. X održan je u Amsterdamu (Holandija) Međunarodni kongres o tuberkulozi koji je pripremila Međunarodna liga za borbu protiv tuberkuloze. I, na kraju, od 23. X do 3. XI u Kopenhagenu je održan Međunarodni kurs za ortotiku i protetiku, uz učešće nekoliko specijaliziranih agencija UN, s predstavnicima 30 zemalja.

Godina 1968. ne obiluje velikim manifestacijama na polju rehabilitacije, ali je karakterističan prijelaz na obradu specifičnih tema, koje su aktualizirane razvojem društva, nauke i tehnike. Već na početku godine proslavit će se svečano dva dana u svijetu: 28. I u korist leproznih i 24. III kao svjetski dan invalida. U USA se priprema svečana proslava dvadesetogodišnjice Predsjedničkog komiteta za zapošljavanje invalida, kao jedinstvene organizacije u svijetu, koja je posljednjih godina ostvarila izvanredne uspjehe u vrijeme kada se u mnogim zemljama osjeća velika kriza u dobivanju radnih mjesta za invalide, pa i u Sjevernoj Americi. Proslava će imati i međunarodni karakter, jer je Komitet znatno pomogao i drugim zemljama: literaturom, tehničkom pomoći i pozivima na stručna savjetovanja. U Halleu, DR Njemačka, Svjetska komisija za profesionalnu rehabilitaciju i Institut za rehabilitaciju (pod vodstvom prof. dra Renkera) organiziraju prvi međunarodni seminar o osposobljavanju invalida u poljoprivredi od 21. do 26. IV. U Brightonu (Velika Britanija) se održava

u lipnju Treći evropski međunarodni seminar i izložba, s glavnom temom: Svjetski problemi u rehabilitaciji invalida.

Helsinki (Finska) će biti 1968. poprište najvećih manifestacija na polju socijalnog rada: od 14. do 17. VIII održat će se četrnaesti kongres škola za socijalni rad (gdje je uključena i problematika programiranja nastave za socijalne radnike u rehabilitaciji), a od 18. do 24. VIII. Četrnaesta međunarodna konferencija o socijalnom radu, čija je glavna tema: »Prava čovjeka i socijalna zaštita«. Veći broj naših stručnjaka sprema se da u organizaciji Jugoslavenskog odbora za socijalni rad prisustvuje ovoj drugoj, a delegati naših viših škola za socijalne radnike i prvoj manifestaciji. U Göteborgu (Švedska) se od 5. do 8. VIII prvi put na Međunarodnom seminaru razmatra akutna tema svih zemalja: o invalidnim omladincima apsolvencijama škola koji prelaze u privredu i život. U isto vrijeme u Honolulu, (Havaji) Međunarodno udruženje za rehabilitaciju invalida drži za susjedne zemlje seminar o zaštitnom zapošljavanju invalida. U Hong Kongu je od 2. do 8. VIII Četvrta Pan-pacifička konferencija o rehabilitaciji, koja će razmatrati napredak i dalje probleme zemalja Južne i Istočne Azije. Nakon toga će se održati seminar o aspektima profesionalnog osposobljavanja invalida na tom području.

I u 1968. godini od posebnih kategorija najviše je međunarodnih sastanaka posvećeno problemima mentalno retardiranih. U Rimu je od 15. do 25. III Međunarodni simpozij o mentalnoj retardaciji, koji razmatra komplekse i razrađuje materijale Prvog kongresa u Montpellieru (iz 1967. godine). U Ostendeu (Belgija) se održava od 7. do 4. IV simpozij o rehabilitaciji umjereno i teže retardiranih, u organizaciji Međunarodne lige društava za pomoć mentalno hendikepiranim i Nacionalnog društva Belgije za mentalno retardirane, uz sudjelovanje nekoliko svjetskih eksperata kao predavača. U Chicagu će i ove godine biti dne 29. IV Međunarodni naučni (četvrti) simpozij o mentalnoj retardaciji u okviru Fondacije J. P. Kennedija. U Londonu je u kolovozu Sedmi međunarodni kongres o mentalnom zdravlju s glavnom temom: »Edukacija iz mentalne higijene — ključ progressa«, uz nekoliko sastanaka raznih tijela Svjetske federacije za mentalno zdravlje (sjedište u Ženevi) koja je i organizator kongresa. Najzad je u Jerusalemu, od 20. do 27. X Četvrti kongres spomenute Međunarodne lige društava za pomoć mentalno hendikepiranima s glavnom temom: »Od milosrđa do prava«. Kako je poznato, naš Savez društava za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama u SFRJ, kao član Lige, tražio je da se nakon izraelske agresije promijeni sjedište kongresa ili da se on odgodi, što zapadne zemlje, koje čine većinu u Izvršnom odboru, nisu prihvatile. Zbog toga delegati naše zemlje neće sudjelovati na tom kongresu, jer je nespojivo da se tako visoka humanitarna ideja propovijeda na manifestaciji koja se održava u okupiranom gradu i zemlji koja odbija da izvrši odluke UN, nakon što je izvršila agresiju.

Na polju rehabilitacije slušno oštećenih invalida, osim sastanaka Biroa Svjetske federacije i seminara o socijalnom radu s gluhima, koji se priprema u Lenjingradu, uz sudjelovanje stručnjaka iz drugih zemalja, značajan je prvi međunarodni seminar o profesionalnom osposobljavanju gluhih, koji u Washingtonu u svibnju organizira Ured saveznog ministarstva za rehabilitaciju i socijalne službe koji i snosi troškove za 30 pozvanih delegata iz isto toliko ze-

malja. U programu je predviđeno i održavanje međunarodnog seminara sa sličnom temom u organizaciji Komisije za profesionalnu rehabilitaciju Svjetske federacije gluhih u SR Njemačkoj (vjerojatno Hamburg) ali to još nije sigurno utvrđeno. Od planirane konferencije afričkih zemalja, radi organizacije društava i škola za gluhu djecu na tom kontinentu, Federacija je za 1968. odustala.

U korist nekih grupa tjelesnih invalida samo su dva sastanka od većeg značenja: u Parizu od 22. do 28. IX međunarodni seminar o tehničkim pomagalima i adaptaciji invalida na okolinu, te u Londonu od 16. do 22. IX Međunarodni kongres o leproznima.

U toku su velike pripreme za XI svjetski kongres o rehabilitaciji, koji će biti vrhunska manifestacija u 1969. a održava se u Dublinu (Irska) od 14. do 19. IX.

U ovom kratkom prikazu nije moguće obuhvatiti i druge aspekte međunarodnog značenja za rehabilitaciju. Naša se zemlja sve više afirmira bilo upućivanjem naših stručnjaka na vanjske skupove, bilo pozivanjem stranih eksperata na naše. Tako su u 1967/68. mnogi poznati eksperti bili naši gosti (Gunzburg, Spain, Connor, Goldberg, Cobb i dr.). Sve je šira aktivnost i naših defektoloških škola na tom polju. Savezne organizacije: Savez društava defektologa, Savez društava za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama, Savez gluhih i Savez slijepih razvijaju brojne kontakte, naročito na području društvenog rada, profesionalnog osposobljavanja i zapošljavanja. Niz delegacija naših ustanova i društava posjetio je druge zemlje, od kojih je bila najznačajnija manifestacija Defektološka sesija u povodu proslave Defektološkog instituta Akademije pedagoških nauka u Moskvi u proljeće 1967. Tako se sada i izvan granica naše zemlje prenose uspjesi postignuti i na tom polju kod nas. Početak obrade nekoliko naučnih projekata na polju rehabilitacije također nas uvrštava među zemlje koje ulažu najveće napore i daju nam nadu da ćemo, zahvaljujući sve boljim uvjetima, i dalje brzo koračati, koristeći među ostalim i pozitivnu međunarodnu suradnju i razmjenjujući mišljenja i iskustva.

(Bliže podatke o citiranim skupovima zainteresirani mogu dobiti direktno od autora članka, preko Visoke defektološke škole u Zagrebu, Kušlanova 59a.)

Dr S. Mašović